

Vogels en windturbines - een riskante combinatie

Natuurbeschermingscommissie ontwikkelt visie

De energietransitie heeft ook in onze regio gevolgen voor onze leefomgeving. In het kader van de zogenaamde Regionale Energiestrategie (RES) maken provincie en gemeenten gezamenlijk plannen voor zonneakkers en windturbineparken. Vooral de planvorming voor windturbineparken baart ons als Vogelwerkgroep behoorlijk wat zorgen. De ervaring leert dat windturbineparken flinke invloed kunnen hebben op de vogelbevolking. De Natuurbeschermingscommissie heeft daarom een visie opgesteld met als doel om meer invloed uit te oefenen op de lopende planvorming. In dit artikel geven we daarvan een samenvatting. De volledige visie is te vinden op onze website.

■ Bernard Dragtsma, Ton Lansdaal, Chris Brunner

Waarom een visie van de Vogelwerkgroep?

Hoewel wij op zich voorstander zijn van de huidige energietransitie, staan wij toch kritisch tegenover de lopende plannen voor windenergie in onze regio. Het standpunt van Vogelbescherming Nederland vormt ook het uitgangspunt van onze visie: 'We zijn vóór verduurzaming, maar de gekozen klimaatoplossingen mogen niet ten koste gaan van de biodiversiteit van onder andere vogels.'

Waarom maken we ons concreet zorgen? In de eerste plaats vanwege recent wetenschappelijk onderzoek. Volgens dat onderzoek is de impact van windturbines op de sterfte van vogels relevant groter dan eerder door iedereen werd ingeschat. Daar komt bij dat zowel de afzonderlijke windturbines als de windturbineparken een steeds grootschaliger karakter krijgen. Windturbines met een ashoogte van 100 meter en meer zijn geen uitzondering meer, maar eerder de norm. Dit heeft meer nadelige gevolgen voor vogels. Tevens zien wij dat de overheden in hun planvorming onvoldoende onderzoek op locatie uitvoeren naar de gevolgen van windturbines

voor vogels. Kortom, we willen beter onderzoek en meer betrokken raken om de belangen van vogels zo goed mogelijk te kunnen waarborgen.

Gevolgen voor vogels onvoldoende in beeld gebracht

Waar gaat het dan om? Windturbines kunnen verschillende schadelijke effecten hebben op vogels:

- Directe sterfte: Vogels kunnen zich doodvliegen tegen de wieken of tegen de mast. Ook door luchtwervelingen achter de draaiende wieken kunnen vogels gewond raken of sterven. Volgens een onderzoek van Alterra uit 2008 zou het aantal vogelslachtoffers per 1000 MW vermogen naar schatting tot 60.000-100.000 per jaar kunnen bedragen. Zeker geen kleine aantallen dus!
- Verlies van leefgebied: Veel vogelsoorten, bijvoorbeeld weidevogels, mijden windturbines en de omgeving ervan, waardoor gebieden ongeschikt worden als voedsel-, rust- of broedgebied.
- Barrièrevorming: Door opstellingen van windturbines kunnen barrières ontstaan. Vogels op trek van en naar broed-, foerageer- of slaappleats vlie-

Bestaande [WINDTURBINES IN VELSEN-NOORD](#) met grote risico's voor vogels: gesitueerd pal aan de kust waar in het voor- en najaar talloze trekvogels langs komen. Foto: Chris Brunner

gen mogelijk om. Dat kost extra tijd en energie. Vogels moeten dan extra eten, terwijl er minder tijd voor foerageren beschikbaar is.

De daadwerkelijke effecten zijn natuurlijk sterk afhankelijk van de locatie en wijze van opstelling van de windturbines. Sovon heeft daarom gevoeligheidskaarten voor vogels en windturbines die door overheden veelal worden gebruikt voor de planvorming. Dat geldt ook voor onze regio. Sovon zegt echter zelf expliciet dat deze kaarten slechts een eerste indicatie geven. Om de verwachte effecten op de vogels daadwerkelijk te kunnen beoordelen is nader lokaal onderzoek noodzakelijk.

Daar komt nog bij dat deze kaarten geen rekening houden met de uitkomsten van het recent gepubliceerde wetenschappelijk onderzoek van Wageningen University & Research (WUR). Veel onderzoek ging er tot nu toe vanuit dat een jaarlijkse sterfte van 1% van de aanwezige populatie 'aanvaardbaar' zou zijn. Het nieuwe onderzoek van WUR toont echter aan dat een dergelijke sterfte op termijn toch grote nadelige effecten op de vogelstand kan veroorzaken. Met name kortlevende soorten die van nature al een hoog sterftecijfer heb-

ben - zoals bijvoorbeeld de Spreeuw - zijn daar bijzonder gevoelig voor.

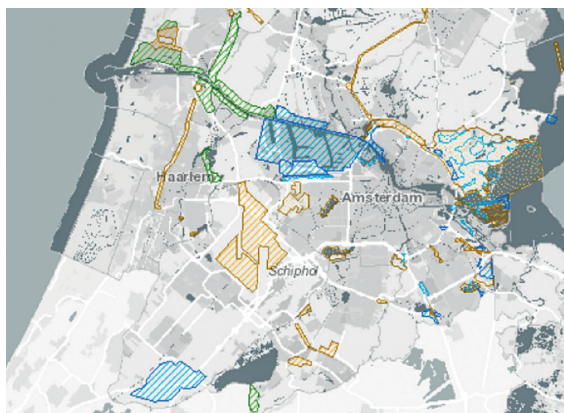
Risico's voor vogels in onze regio

In het kader van RES 1.0 zijn zoekgebieden aangewezen voor zowel puur windenergie (blauwe locaties op nevenstaande kaart) als voor wind- én zonne-energie (groen). Binnen het werkgebied van onze Vogelwerkgroep betreft dit:

- het zoekgebied Haarlemmermeer-Zuid (blauw);
- het meest westelijke deel van het zoekgebied Westelijk Havengebied Amsterdam (blauw);
- diverse locaties langs het Noordzeekanaal en de stadsranden van Haarlem (groen).

In het Westelijke Havengebied (blauw) en de groene gebieden wordt vooralsnog slechts een enkele turbine voorzien. In het vervoltraject kan dat nog wel veranderen.

De meest actuele en (mogelijk) meest grootschalige ontwikkeling staat momenteel gepland in de Haarlemmermeer-Zuid. Hier wordt in 2023 een nadere verkenning gestart naar 'kaders' voor door private partijen te ontwikkelen windturbineparken. Het gaat daarbij mogelijk om grote aantallen hoge

ZOEKGEBIEDEN RES in onze regio

Bron: RES viewer provincie Noord-Holland

turbines. Terwijl er, zover ons bekend, nog geen locatiespecifiek onderzoek naar de risico's voor vogels is uitgevoerd. Wij maken ons dan ook juist in dit gebied de nodige zorgen. Het gaat om één van de weinige nog open agrarische delen van de Haarlemmermeerpolder, dat om die reden is aangewezen als onderdeel van het Groene Hart. De gemeente stimuleert juist hier agrariërs middels subsidie tot het aanleggen en beheren van bloemrijke akkerranden en wintervoederakkers voor vogels (project GreenBASE). Dat trekt dienovereenkomstig ook agrarische vogels aan als Holenduif, Spreeuw, Vink, Groenling, Houtduif, Graspieper, Watersnip, Putter en Veldleeuwerik (rode lijst soort), Ook Kievit en Wilde Eend laten zich er soms in grote zwermen zien en in hun voetsporen ook zeldzamere soorten als de Bruine Kiekendief. In de winter is het een belangrijk foerageergebied voor diverse ganzensoorten, waaronder de Toendrarietgans. Tijdens hun dagelijks trek naar de slaapplaatsen op de omliggende plassen (Westeinderplas, Kagerplassen) lopen deze vogels aanzienlijke risico's het slachtoffer te worden van een eventueel windturbinepark.

Wat gaan we doen?

Wat willen we bereiken?

Zoals eerder gesteld zijn wij op zich voorstander van de huidige energietransitie en dus ook niet principieel tegen de komst van één of meer windturbineparken. Wel dringen we bij de overheden aan op een zorgvuldige afweging op basis van locatiegericht onderzoek. De risico's voor vogels (en andere natuur) moeten conform de nieuwste inzichten goed in beeld worden gebracht evenals de mogelijkheden om de risico's te beperken. Actieve participatie van groeperingen met lokale kennis zoals onze Vogelwerkgroep achten wij daarbij een 'must'.

Om dat doel te bereiken hebben we de visie aan alle betrokken overheden gestuurd. We vragen daarbij om een gesprek met de verantwoordelijke bestuurder en ambtenaar. Met de gemeente Haarlemmermeer staat zo'n gesprek al gepland. Waar nodig zullen we op een geëigend moment ook de pers en gemeenteraden benaderen.

Mogelijkheden voor nog meer windturbineparken beperkt

De komende jaren zullen de overheden naar verwachting nog nieuwe zoekgebieden willen aanwijzen, ook voor windenergie. In onze visie hebben we duidelijk gemaakt dat we ook die ontwikkelingen kritisch zullen volgen. De mogelijkheden om in onze drukbevolkte regio nog nieuwe locaties voor groot-schalige windenergie aan te wijzen, achten wij uiterst beperkt. Naast het omvangrijke verstedelijkte gebied zijn grote delen immers beschermd als Natura 2000 of als NNN-gebied. Hier zijn windturbineparken naar ons oordeel bij voorbaat onhaalbaar zonder dat daardoor onaanvaardbare risico's op grote schade aan vogels en andere natuurwaarden ontstaat.